

UN ASPECT MAI PUȚIN CUNOSCUȚ AL PLUTĂRITULUI DE LA RĂSĂRIT DE CARPAȚI. CĂLĂTORIA DE AGREMENT

*

A LESS KNOWN ASPECT OF LOG FLOATING, EAST OF THE CRAPATHIANS. RECREATION TRAVELLING

*

UN ASPECT MOINS CONNU DU RAFTING À L'EST DES CARPATES. LE VOYAGE D'AGRÉMENT

Drd. Aurel Gheorghe PREPELIUC¹

Rezumat: Secole la rând, cele două mari râuri din arealul est-carpatic românesc, Siretul și Prutul, au reprezentat artere de transport al lemnului pădurilor carpatine către zonele deficitare în această materie primă. Adesea, plutele ce coborau de pe afluenții celor două râuri reprezentau și un mijloc de transport al diferitelor mărfuri dar și al persoanelor.

Dacă în unele cazuri, drumul pe plută reprezenta un mod mai lesnicios de a călători pe râu în jos, date fiind condițiile precare din trecut ale căilor de comunicații terestre, curiozitatea sau spiritul de aventură, au reprezentat mobilul pentru care alți temerari și-au asumat riscurile unei astfel de călătorii. Oameni simpli sau de sânge regal, toți au trăit emoțiile plutirii pe apele repezi de munte, pe lista de „trofee” figurând la loc de cinste traversarea cheilor Bistriței și temutele „Toance”.

Cuvinte cheie: plutărit, călători, excursii, Bistrița, Ceremuș

Abstract: For centuries, the two largest rivers in the Eastern Carpathian Romanian area, the Siret and Prut, have represented the log rafting arteries of transport, towards the areas which lacked this prime matter.

Often, the rafts that came down the branches of these two rivers also represented the means of transport for other types of merchandise as well as people.

If, in some cases, choosing rafting as a means of transportation represented an easier way to travel down the river, given the precarious conditions of the past when it came to terrestrial transportation, curiosity and the adventurous spirit, have represented the means through which daring individuals chose to take the risk of such a travel. Simple people, as well as individuals of royal blood, have both lived the emotions of rafting on the fast mountain streams, high on „the trophy” list being traversing the Bistrița keys, as well as the feared “Toance.”

Key words: log rafting, travelling, excursions, Bistrița, Ceremuș

¹ Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, Școala Doctorală de Științe Socio-Umane; Muzeul Național al Bucovinei, Suceava

Sommaire: *Tout au long des siècles, les deux grandes rivières de la région des Carpates roumains de l'Est, la rivière Siret et la rivière Prut ont représenté des artères de transport du bois des forêts carpatines vers les régions pauvres en cette matière première. Les lièges qui descendaient souvent des affluents des deux rivières représentaient aussi un moyen de transport pour différentes marchandises ou bien personnes. Si, dans certains cas, la voie du rafting représentait un moyen plus facile de voyager en aval de la rivière, étant donné les conditions précaires du passé des moyens des communications terrestres, la curiosité et l'esprit d'aventure ont représenté l'objet pour lequel autres aventureux ont risqué pour un tel voyage. Des gens simples ou des nobles royaux ont vécu les émotions du rafting sur les eaux rapides de montagne, sur leur liste des trophées figurant la traversée des quais de Bistrita et des redoutables „Tourbillons” (Toance).*

Mots-clé: *le Rafting, les voyageurs, les excursions , Bistrița, Ceremuș*

Disponând de un important fond forestier și fiind străbătut de numeroase ape curgătoare ce puteau fi utilizate în plutirea lemnului, începând cu secolul al XVII-lea, teritoriul Moldovei a constituit pentru Imperiul Otoman o valoroasă sursă de aprovizionare cu acest material, în formă brută (catarge) sau prelucrat în diverse sortimente de cherestea.

În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, un martor ocular turc al traficului intens la care ajunsese plutăritul în Moldova, remarca: „De aceea, diferite feluri de cherestele din eialeatul Moldovei se transportă repede, cu ajutorul acestor râuri <Siret și Prut> la schela Galați iar de aici ajung repede la Istambul cu vasele din Marea Neagră”². Viceconsulul francez la Iași, Joseph Parant (1773-1806), într-un raport intitulat „Memoriu despre Moldova” datat 11 iunie 1798, punctează și domeniul exploatărilor forestiere, lemnul pentru corăbii fiind un produs ce interesa în mare măsură pe responsabilii cu înzestrarea marinei franceze: „În împrejurimile orașului Piatra Neamț există un codru uriaș. În acesta fac turcii tăierea iar domnul pune să se taie pentru ei lemnul de construcție pe care-l socotesc potrivit pentru marina lor; și aceasta se datorește ușurinței transportului său pe apă, până la Galați, el fiind dat la vale în Bistrița, care îl duce în Siret și acesta până la Dunăre”³.

Vârful înregistrat în furniturile de cherestea către Poartă, anul 1814 a reprezentat și predarea, între altele, a nu mai puțin de 1565 catarge de 30-35 coți legate în plute a câte patru bucăți⁴.

O atât de intensă activitate economică a presupus și o mai mare atenție data județelor de munte ce dispuneau de un important fond forestier. Un document din anul

² *Cronici turcești privind Țările Române. Extrase.* Volumul III (sfârșitul sec. XVI-începutul sec. XIX), volum întocmit de Mustafa A. Mehmet, București, Editura Academiei, 1980, p. 292.

³ *Călători străini despre Țările Române*, Vol. X, Partea a II-a, volum îngrijit de Maria Holban, Maria M. Alexandrescu-Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu (redactor responsabil), București, Editura Academiei, 2001, p. 136.

⁴ Andrei Oțetea, *Pătrunderea comerțului românesc în circuitul internațional (în perioada de trecere de la feudalism la capitalism)*, București, Editura Academiei, 1977, p. 55.

1793 îl menționează pe mazilul Const. Chișcă ca fiind „cel însărcinat cu facerea cherestelei catarturilor de brad”⁵. O interesantă descriere de călătorie ne parvine din anul 1833 de la unchiul lui Nicolae Gane, spătarul Gane. Detaliind în versuri drumul pe care l-a făcut de la Fălticeni la Broșteni în calitate de judecător al ținutului Sucevei, spătarul Gane face și câteva observații cu privire la plutăritul pe Bistrița, ba chiar, „după multă îndemnare” a experimentat și emoțiile unei scurte călătorii cu pluta⁶.

În vara anului 1835, însuși domnitorul Moldovei, Mihail Sturza Vodă își face apariția în ținutul Neamț într-o vizită de lucru. „Departamentul trebilor din lăuntru” a pregătit domnitorului și un program ce îmbina „punerea treburilor la cale” cu activități recreative cum ar fi vânătoarea sau plimbarea pe Ceahlău, călătoria de întoarcere de la Dorna la Borca făcându-se cu pluta pe Bistrița⁷.

O jumătate de secol mai târziu, regele Carol I este immortalizat de aparatul fotografic cu ocazia vizitei făcute la proprietatea sa din Broșteni. Fotografiiile îl înfățișează pe Carol I pe o plută împodobită cu steaguri tricolore și brăduți, însoțit de un numeros alai în timp ce coborau pe Bistrița în dreptul comunei Broșteni⁸.

În vara anului 1909, principele Carol – viitorul rege Carol al II-lea – întreprinde incognito o vizită în Transilvania și Bucovina. Însoțit de o ceată de colegi de liceu, energicul grup va face o parte din călătoria de întoarcere cu pluta de la Vatra Dornei la Crucea sub oblăduirea medicului casei regale, dr. Eduard Romalo, și a lui Gh. T. Kirileanu, de loc de pe valea Bistriței⁹. Presa bucovineană îl menționează între companiile prințului în vârstă de 15 ani și jumătate și pe directorul atotputerniceii companii Goetz, firma cu cea mai intensă activitate de exploatare și prelucrare a lemnului¹⁰.

Tabloul călătoriilor pe apa Bistriței a membrilor Casei regale este întregit de regina Maria, care, împreună cu principesele Elisabeta și Maria, însoțită de Nicolae Iorga, de ministrul de Interne și de ministrul Lucrărilor Publice, au străbătut pe plută distanța de la Broșteni la Borca în vara anului 1915¹¹.

Un episod cu iz politic-caragialesc derulat în vara anului 1886, a inflamă spiritele în urbea de sub Pietricica. Din exces de zel, subprefectul nemțean ia decizia

⁵ „Ion Neculce”. Buletinul Muzeului Municipal Iași, Anul I, Fascicola II, iulie 1922, V. Partea administrativă, Debateri și comunicări: Opusul documentelor din donația N. Drossu, p. 361.

⁶ Gh. T. Kirileanu, *O descriere de călătorie în versuri, din 1833*, în „Anuarul Societății Turiztilor din România”, vol. V, 1907 și 1908, București, 1908, p. 80.

⁷ Gh. Ungureanu, *Din trecutul județului Neamț*, în „Anuarul Liceului «Petru Rareș»”, Anul 1935-1936, Piatra-Neamț, Tipografia „Lumina”, 1937, p. 137.

⁸ Julius Dutkiewicz, *Broșteni (album de fotografii)*, 1883, Biblioteca Națională a României, Colecții speciale, F-45253-6 și F-45253-8.

⁹ Alexandru Vasiliu, *Amintiri despre Aristide Popovici*, în „Avântul”, Anul XI, Nr. 200, Piatra-Neamț, 24 decembrie 1939, pp. 1-2; „Neamul Românesc”, Anul IV, Nr. 82, Vălenii de Munte, 1909, p. 1314.

¹⁰ *Ein rumänischer Prinz in Dornawatra*, în „Bukowinaer Post”, 16. Jahrgang, Nr. 2414, Czernowitz, 29 Juli 1909, p. 4.

¹¹ *Călătoria M. S. Reginei Maria în județele Neamț și Suceava*, în „Avântul”, Anul XI, Nr. 180, Piatra-Neamț, 23 iulie 1939, pp. 1-2.

de a dărâma singurul pod ce mai făcea legătura între cele două maluri ale Bistriței în zona orașului Piatra-Neamț, pentru a facilita trecerea unei plute amenajată și împodobită pentru a primi un înalt oaspete, nimeni altul decât soția primului ministru al României, Ion C. Brătianu¹².

Până la implicarea României în primul război mondial, călătoria cu pluta pe Bistrița câștigă tot mai mult teren ca alternativă la petrecerea timpului liber în rândul privilegiaților din înalta societate. Încă de apariție, Anuarul Societății Turiștilor din România face elogiul plutăritului de agrement pe Bistrița publicând în mai multe numere ample descrieri de călătorie derulate pe acest râu montan¹³.

Prezaritatea căilor de comunicații terestre între cursul superior al Bistriței – aflat pe teritoriul Austro-Ungariei – și teritoriul României din aval, a reprezentat un alt motiv pentru care parcurgerea pe plută a distanței dintre Vatra Dornei și Piatra-Neamț se dovedea o opțiune firească, în ciuda gradului ridicat de dificultate al traseului. Mărturie stau memoriile lui Al. Tzigara-Samurçaș, unul dintre membrii delegației de la București ce au luat parte la manifestările organizate la Putna cu prilejul împlinirii a 400 de ani de la moartea lui Ștefan cel Mare. Din delegație mai făceau parte între alții și Nicolae Filipescu, V. G. Morzun, I. G. Duca și Gh. T. Kirileanu. Deja la acea dată, călătoria cu pluta pe Bistrița depășise de mult faza pionieratului, dovadă fiind și omiterea detaliilor cu privire la traseul parcurs: „Bistrița fiind prea bine cunoscută, nu va mai fi descrisă aici”¹⁴.

Tzigara-Samurçaș și Morzun refac traseul doi ani mai târziu, de această dată în compania principelui de Wied, nepotul reginei Maria și a soției acestuia, Sofia de Schönbrun-Waldenburg. Pluta pe care s-au îmbarcat la Vatra Dornei a fost în așa fel alcătuită încât să transporte și automobilul familiei princiare¹⁵.

Și de cealaltă parte a „cordunului”, în Bucovina, interesul pentru drumețiile cu pluta era la fel de mare, în condițiile în care, localități din depresiunea Dornelor cum ar fi Iacobeni, Vatra Dornei sau Dorna Candreni prezentau și importanță balneară. Printre cei care au descoperit emoțiile traversării cheilor Bistriței pe plută s-a numărat și renumitul folclorist și etnograf Simion Florea Marian în timpul vacanței de vară a anului 1874, pe când era încă student la teologie. Descrierea detaliată a acestei călătorii ce a avut ca punct final gura pârâului Colbu se păstrează în manuscris la Biblioteca Academiei Române sub titlul „*Pe plute la râul și valea Colbului*”¹⁶.

¹² „România Liberă”, Anul X, Nr. 2704, 11, 12 (23, 24) august 1886, p. 3.

¹³ S.G., *Coborârea Bistriței pe plute*, în „Publicație Anuală a Societății Turiștilor din România” (Anuarul Societății Turiștilor din România), vol. I-1903, București, Editura Societății Turiștilor din România, 1904, pp. 44-47; Ion Dragomirescu, *Pe valea Bistriței*, vol. II-1904, pp. 89-97; Gh. Theodorescu-Kirileanu, *Bistrița și Broștenii-Suceava*, vol. III-1905, pp. 67-72; I. Popescu-Băjenaru, *Cu pluta pe Bistrița*, vol. X-1912, pp. 107-114.

¹⁴ Al. Tzigara-Samurçaș, *Memorii*, I (1872-1910), București, Editura „Grai și Suflet – Cultură Națională”, 1991, pp. 89-90.

¹⁵ *Ibidem*, p. 51.

¹⁶ Paul Leu, *Ctitorul etnografiei române: Simion Florea Marian*, vol. I, Ediția a doua revăzută și adăugită, Suceava, Editura Euroland, 1999, p. 177.

Până la primul război mondial, autoritățile austriece au amenajat pentru plutărit întregul bazin al Bistriței Aurii (denumirea râului Bistrița de la izvoare până la confluența cu râul Dorna), Ceremușul și parțial cursul inferior al Siretul¹⁷, instalațiile de plutire din ducat constituind un pol al interesului pentru oaspeții de pe cuprinsul imperiului din România sau chiar din lume.

Pe 11 august 1887, președintele Țării Bucovinei, baronul Pino von Friedenthal vizitează stațiunea Lăpușna fiind însoțit de baronul Wassilko și de soția acestuia. La stăvilarul de pe râul Lăpușna – una dintre multele instalații de transport al lemnului ce aparțineau baronului – oaspeților li s-a pregătit o plută împodobită cu steaguri alb-roșii și ramuri de brad¹⁸. Un alt oaspete al baronului Wassilko căruia i-a fost oferită o plimbare pe plută pe râul Lăpușna cu plecare de pe stăvilarul „Katharina”, a fost deputatul Constantin Tomașciuc în vara anului 1888¹⁹.

Presa bucovineană a timpului a salutat și excursia de Rusalii din vara anului 1903 în Țara Dornelor a Președinte al Țării, prințul de Hohenlohe. În compania prințesei de Hohenlohe și a copiilor, înaltul demnitar a parcurs pe plută distanța de la Iacobeni la Vatra Dornei²⁰.

În același cadru al călătoriilor oficiale trebuie inclusă și vizita canonică a episcopului de Rădăuți, Vladimir de Repta în districtul politic Vijnița. La finalul primei zile petrecute pe muntele Niemciț în zona comunei Răstoace, episcopul și un numeros alai se îmbarcă pe o plută frumos împodobită pentru a-și continua drumul pe apa Ceremușului până în localitatea Zahariceni (Podzacharycz)²¹.

Paginile cu reclame ale ziarelor bucovinene publică cu consecvență anunțuri ce fac trimitere la călătoria de agrement pe plută. Între ofertele de petrecere a timpului liber adresate celor ce ar fi ales „Kurort Dorna” ca loc de refacere și tratament se numără și excursiile în împrejurimile stațiunii, cu căruța, călare sau pe plută²².

Călătoria de agrement pe plută era promovată și de secțiunea „Bukowina” a Clubului Austriac de Turism. Ascensiunea pe Muntele Rarău ce a avut loc în vara anului 1891 a avut ca punct de plecare localitatea Vatra Dornei. Cu concursul direct al silvicultorilor dar mai ales al unor funcționari ai Societății Anonime pentru exploatarea de păduri și fierăstraie cu vaporii fostă Goetz, excursioniștilor li s-a pregătit o plută dotată cu toate cele necesare călătoriei în siguranță a oaspeților, acei funcționari însoțindu-i până în localitatea Dorna Arini. Chiar dacă traseul era cunoscut majorității turiștilor ce au luat parte la coborâre, debitul crescut al râului a produs o vie emoție pe

¹⁷ N. M. Ghițescu, *Industria lemnului în Bucovina*, în „Arhiva pentru știința și reforma socială”, An 1, Nr. 4, ianuarie 1920, pp. 815-816.

¹⁸ „Bukowinaer Rundschau”, VI. Jahrgang, Nr. 402, Czernowitz, 14 August 1887, p. 3.

¹⁹ „Bukowinaer Nachrichten” I. Jahrgang, Nr. 22, Czernowitz, 19 Juli 1888, p. 3.

²⁰ *Der Pfingsausflug des Landespräsidenten*, în „Czernowitzer Tagblatt”, I. Jahrgang, Nr. 105, Czernowitz, 5 Juni 1903, p. 3.

²¹ *Canonische Hauptinvitation*, în „Bukowinaer Post” VII. Jahrgang, Nr. 1008, Czernowitz, 19 Juni 1900, p. 2.

²² „Bukowinaer Rundschau”, VI. Jahrgang, Nr. 385, Czernowitz, 5 Juli 1887, p. 4; „Bukowinaer Post” X. Jahrgang, Nr. 1481, Czernowitz, 23 Juli 1903, p. 6.

pluta care a fost condusă cu mare dibăcie de către plutași până la gura de vărsare a pârâului Arama în Bistrița²³.

Programul excursiei jubiliare marcând împlinirea a 25 de ani de la înființarea secțiunii „Bukowina”, acțiune programată în perioada 14-24 august 1913, a inclus și o expediție pe plută în data de 20 august pe traseul consacrat, plecarea din Vatra Dornei și debarcarea la schela de acostare a plutei „Nasip” de la frontiera cu România. Un loc pe plută costa 2 coroane pentru membrii clubului și 3 coroane pentru alte persoane²⁴. Excursia cu pluta pe Bistrița s-a dovedit un succes de răsunet. Urmare a numărului mare de participanți, au fost amenajate trei plute, fiecare dintre acestea având pod de scândură, bănci și mese iar pentru a preveni busculadele, fiecărui pasager i-a fost atribuit un anumit loc pe o plută. Punctul final al excursiei a fost locul de acostare de la gura pârâului Colbu, de aici existând două variante de întoarcere, un drum spre Dorna și un altul spre Pojorâta²⁵.

„Asociația învățătorilor români din districtul Câmpulung” a organizat în luna iulie a anului 1911 o excursie cu pluta pe Bistrița de la Vatra Dornei la Piatra-Neamț, oferind participanților parcurgerea traseului pitoresc de până la Broșteni și vizitarea principalelor puncte de atracție din județul Neamț, întoarcerea în Bucovina făcându-se prin Fălticeni²⁶. Un an mai târziu, traseul este reluat și de absolvenții Liceului de Stat Nr. 1 Din Cernăuți, numeroasa delegație fiind așteptată la Tarcău de funcționari ai firmei Goetz, pentru continuarea călătoriei pe calea ferată forestieră a societății²⁷. Tabloul educatorilor pasionați de drumeții cu pluta pe Bistrița este încheiat de asociația ce îi reunea pe membrii germani ai corpului didactic din județele Gura Humorului și Suceava „Verein der deutschen Lehrerschaft für die Bezirke Gura Humorului und Suczawa” ce au pus la punct, împreună cu colegii lor din județul Câmpulung, o excursie în depresiunea Dornelor. În programul organizatorilor figura și o coborâre cu pluta de la Cârlibaba la Iacobeni, drum ce putea fi prelungit până la schela de la Argeștru, lângă Vatra Dornei, dacă nivelul râului Bistrița ar fi permis acest lucru²⁸.

Organizarea în spiritul german, numeroasele atracții turistice de pe traseu, sunt doar două dintre motivele ce au inclus călătoria pe plută pe cursul superior al Bistriței în programul oricărei vizite în bazinul Dornelor ca un argument decisiv pentru reușita

²³ *Der Touristenclub auf dem Rareu*, în „Bukowinaer Nachrichten” IV. Jahrgang, Nr. 838, Czernowitz, 2 Juli 1891, p. 1.

²⁴ *25-jährige Bestandfeier der Sektion „Bukowina” des österr. Touristenklubs*, în „Bukowinaer Nachrichten” XXVI. Jahrgang, Nr. 7044, Czernowitz, 3 August 1913, pp. 2-3.

²⁵ *Die 25-jährige Bestandfeier des österreichischen. Touristenklubs Sektion „Bukowina”*, în „Czernowitzer Tagblatt”, Nr. 3170, Czernowitz, 31 August 1913, p. 3.

²⁶ *Floßpartie nach Rumänien*, în „Czernowitzer Allgemeine Zeitung”, Nr. 2228, Czernowitz, 23 Juni 1911, pp. 4-5.

²⁷ *Studentenexkursion in die Karpathen*, în „Czernowitzer Allgemeine Zeitung”, Nr. 2548, Czernowitz, 23 Juli 1912, p. 4.

²⁸ *Verein der deutschen Lehrerschaft für die Bezirke Gura Humora und Suczawa*, în „Bukowinaer Nachrichten” XXVI. Jahrgang, Nr. 7029, Czernowitz, 29 Juni 1913, p. 5.

voiajului. În perioada 2-9 septembrie 1906, Bucovina este vizitată de o delegație formată din profesori și silvicultori din Tokio, la invitația forestierilor Fondului religios. În programul pregătit delegației nipone a stat la loc de cinste o deplasare la Vatra Dornei pentru observarea funcționării stăvilarelor și a plutăritului precum și o călătorie cu pluta la Colbu²⁹.

Dacă excursioniștii din Bucovina trebuiau să aibă în vedere dificultatea drumului de întoarcere pentru călătoria cu pluta în aval de Vatra Dornei, cei din Vechiul Regat, puteau ajunge relativ ușor la Dorna mai ales după instituirea legăturii feroviare la începutul secolului XX, călătoria pe apă reprezentând apoi drumul spre casă. În vara anului 1912, Școala Normală din Buzău organizează o excursie de studii în Bucovina, întoarcerea în țară făcându-se – cum altfel – pe plută, străbătând întregul curs al Bistriței de la Vatra Dornei la Piatra-Neamț. Fără a beneficia de amenajările speciale rezervate unor delegații cu referințe înalte sau cu dare de mână, liceenii buzoieni însoțiți de profesori, au făcut drumul pe cursul românesc al Bistriței pe o plută compusă din 10 bușteni, plută pe care s-au urcat în schela de la Gura Negrei³⁰. La 1 iulie 1914, 96 delegați au plecat din București cu un tren special la Vatra Dornei, localitate unde s-a desfășurat cel de-al XVIII-lea Congres al medicilor români. Și de această dată, drumul de întoarcere a fost făcut pe plută până în satul Borca din județul Neamț³¹.

Cei doritori de o excursie cu pluta pe Bistrița puteau opta pentru mai multe variante de traseu. Cea mai populară variantă era cea în care excursioniștii coborau cu plutele pe Bistrița Aurie și își continuau drumul spre România, făcând obligatoriu un popas la schela de la Gura Negrei, locul unde se schimbau plutașii și se îndeplineau formalitățile vamale. Următoarea oprire a plutelelor cu pasageri (dacă nu se întâmpla vreo închisoare pe traseu) era la „Năsâp”, în aval de gura de vărsare a pârâului Colbu în Bistrița. În acel loc albia Bistriței se lărgește, existând un sector nisipos propice tragerii plutei la mal, de unde și numele de „Năsâp”³².

În primul număr al Anuarului Societății Turiștilor din România, apărut în anul 1904, se detaliază pe larg traseul optim pentru cei veniți din România pentru o aventură pe apele Bistriței. Se recomandă cazarea în stațiunea Dorna și efectuarea drumului cu trăsura până la Gura Negrei pentru îmbarcarea pe teritoriul românesc după trecerea prin vamă. Plutele plecau la ora 9 fiind condiționate de programul stăvilarelor. În luna mai când apele erau umflate, coborârea se putea face în orice zi

²⁹ *Die japanische Gäste in der Bukowina*, în „Czernowitzer Allgemeine Zeitung”, Nr. 796, Czernowitz, 4 September 1906, p. 4; *Japaner in der Bukowina*, în „Bukowinaer Post” 13. Jahrgang, Nr. 1964, Czernowitz, 4 September 1906, p. 2.

³⁰ *O excursiune în Bucovina*, Buzău, Imprimeria Al. Georgescu S-sor Dimitrie Bălănescu, 1912, pp. 38-41.

³¹ *Der Arztbesuch aus Rumänien in Bad Dorna*, în „Czernowitzer Tagblatt”, XII. Jahrgang Nr. 3488, Czernowitz, 7 Juli 1914, p. 4.

³² *Die Kolbupartie*, în „Czernowitzer Tagblatt”, X. Tagblatt, Nr. 2846, Czernowitz, 25 August 1912, p. 4.

dacă excursia era anunțată cu un avans de 4-5 zile, dar, la ape mici, plutele circulau doar marțea și vinerea iar pregătirile trebuiau făcute cu cel puțin 10 zile înainte. „Rezervările” trebuiau făcute din vreme pentru a da răgazul necesar construirii unor plute cu un minim de confort, angajării unor plutași siguri și arondarea apei stăvilarelor (Anexa nr. 1)³³.

Pentru o plută cu două table amenajată pentru transportul a 10 persoane cu bagajele lor se plătea 30 de lei, inclusiv bacșișul plutașilor, călătorii dispunând chiar și de o mică vatră pe acea plută. În prima zi se parcurgeau cheile Bistriței, cazarea putând fi asigurată la Borca sau la Broșteni, restul traseului până la Piatra-Neamț fiind străbătut a doua zi. În funcție de dorințele și timpul excursioniștilor, drumul pe apă putea fi combinat cu excursii călare în Rarău sau în Ceahlău, plutele putând aștepta la mal în tot acest timp³⁴.

Societatea mai propunea o excursie de 10 zile ce îmbina motivația patriotică cu cea turistico-geografică: Escursiunea „Ștefan cel Mare”. Traseul permitea vizitarea celor mai interesante obiective turistice din județele Neamț și Suceava dar și din partea sudică a Bucovinei, ultimele trei zile fiind rezervate vizitării văii Bistriței, călătorind cu plutele de la Vatra Dornei la Piatra-Neamț³⁵.

După înfăptuirea Marii Uniri, întregul bazin al râului Bistrița aparținea României, ceea ce a simplificat formalitățile legate de plutăritul pe acest râu. Nu la fel de bine stăteau lucrurile și la frontiera nordică a României unde a trebuit reglementat plutăritul pe râul Ceremuș printr-o înțelegere specială încheiată cu statul polon³⁶.

Seria excursiilor de grup ce au inclus în program și călătoria cu pluta pe Bistrița, continuă și în perioada interbelică. Deosebit de active se dovedesc organizațiile studențești, aducându-și astfel aportul la cunoașterea și dezvoltarea țării în noua configurație teritorială. În august 1925, cel de-al treilea turneu cultural al Cercului studenților din „Țara Bârsei” a inclus în itinerar și vizitarea Bucovinei, de unde s-au întors cu plutele pe Bistrița într-o călătorie de trei zile până la Piatra-Neamț³⁷. Trebuie menționată și vizita în nordul României a Societății studenților în geografie „Soveja” (Universitatea București), cei 13 studenți participanți bucurându-se de o traversare pe plută a temutelor „Toace” pe traseul Crucea – Poiana Largului în

³³ S. C., *Coborârea Bistriței pe plute*, în S. T. R. Anuarul. Publicație Anuală a Societății Turiștilor din România, București, Depozit la Sediul S.T.R., 1904, pp. 44-45.

³⁴ *Ibidem*, pp.45-46.

³⁵ Constantin Calmuschi, *Programul excursiunii organizată de S.T.R. Escursiunea „Ștefan cel Mare”*, în S. T. R. Anuarul. Publicație Anuală a Societății Turiștilor din România, București, Depozit la Sediul S.T.R., 1904, pp. 62-69.

³⁶ *Convențiunea de Comerț, semnată la București la 1 iulie 1921 între România și Polonia, cuprinzând un Protocol Final și o Anexă la protocolul Final*, lege publicată în „Monitorul Oficial” nr. 182 din 19 noiembrie 1922, pp. 8449-8561.

³⁷ P. F., *Al 3-lea turneu cultural al Cercului Studenților din „Țara Bârsei”*, în „Gazeta Transilvaniei”, Anul al LXXVIII-lea, Nr. 98, Brașov, 3 septembrie 1925, p. 2.

vara anului 1928³⁸. După încheierea celui de-al XIV-lea Congres Internațional de Agricultură, la 11 iulie 1929 un mare număr de participanți au întreprins o vizită onorifică prin diverse zone ale României, împărțiți în șase grupe. Bucovina a fost gazda celei de-a patra grupe, în programul pregătit înalților oaspeți figurând și parcurgerea pe plută a drumului de la Roșu la Vatra Dornei³⁹.

În luna iulie a anului 1933, proaspăt-înființata secțiune „Bucovina” a „Siebenbürgischer Karpathenverein” organizează o ascensiune pe muntele Rarău dinspre Chiril, accesarea la Chiril s-a făcut pe plută, excursioniștii îmbarcându-se la Iacobeni⁴⁰.

După o cercetare de mai multe săptămâni la Fundul Moldovei, cea de-a patra campanie monografică se încheie cu o coborâre cu pluta pe Bistrița de la Vatra Dornei la Piatra-Neamț. Amenajarea plutei s-a ridicat la standardele înalților oaspeți, nelipsind podul, masa și băncile, echipa profesorului Gusti fiind însoțită chiar și de o formație de muzicanți⁴¹.

Acestea sunt doar câteva exemple de excursii pe plută organizate din timp, fiind evidentă și implicarea autorităților locale proporțional cu importanța vizitatorilor. Călătorii cazați în pensiunile și hotelurile din stațiunile de pe Bistrița Aurie sau de pe afluenții acesteia dornici să experimenteze emoțiile plutăritului, negociau personal cu plutașii costul călătoriei sau apelau la intermediari locali, eventual la proprietarul unde au găsit găzduire⁴².

În special în lunile iulie și august au loc aproape zilnic excursii cu pluta, cei interesați plecând în zori din Vatra Dornei cu automobilul sau cu căruța la Iacobeni sau Cârlibaba pentru a parcurge drumul de întoarcere pe plută⁴³. De la Dorna în aval se călătorea chiar și către Ceahlău sau cheile Bicazului, locul ideal pentru îmbarcare într-o astfel de expediție fiind schela Dorna Arini („Arinul”), rămasă un punct obligatoriu de control al plutei chiar și după desființarea frontierei dintre Bucovina și România. Haitul ajungea în Dorna Arini pe la ora două după-amiază, situație în care, nu rareori

³⁸ Nicu M., A. Popp, *Excursie prin nordul Moldovei*, în „Buletinul Societății Regale de Geografie”, Tomul XLVII, 1928, București, Editura „Cartea Medicală” S. A., 1929, p. 401.

³⁹ *Landwirtschaftskongreß und Bukowina*, în „Czernowitzer Morgenblatt”, 12. Jahrgang Nr. 3243, Czernowitz, 13 Juni 1929, p. 2.

⁴⁰ *Siebenbürgischer Karpathenverein, Sektion Bukowina*, în „Czernowitzer Deutsche Tagespost”, 10. Jahrgang Nr. 2811, Czernowitz, 23 Juli 1933, p. 5.

⁴¹ Florentina Țone, *Fundul Moldovei, la 10 ani de la Marea Unire*, în „Historia Special”, Anul III, Nr. 6, martie 2014, pp. 52-58; Henri H. Stahl, *Amintiri și gânduri din vechea școală a „monografiilor sociologice”*, București, Editura Minerva, 1981, p. 116.

⁴² *Sehnsucht nach Dorna-Kandreni*, în „Czernowitzer Deutsche Tagespost”, 9. Jahrgang Nr. 2476, Czernowitz, 5 Juni 1932, p. 4.

⁴³ *Bad Dornawatra*, în „Czernowitzer Morgenblatt”, 9. Jahrgang Nr. 2379, Czernowitz, 4 Juli 1926, p. 8.

pluta era prinsă pe drum de lăsarea nopții chiar la traversarea sectorului ce inspira teamă chiar și celor mai versați plutași, Toancele⁴⁴.

Costurile unei călătorii pe plută oscilau în funcție de distanță, de eventualele amenajări pretinse de călători sau, pur și simplu, reflectau abilitățile de negociere ale părților interesate. Spre exemplu, în vara anului 1924, un grup de opt excursioniști și-au obținut locul pe plută cu 100 lei pe distanța Cârlibaba – Iacobenii⁴⁵, pe când costurile pentru fiecare participant la excursia cu pluta pe Bistrița organizată de „Siebenbürgischer Karpathenverein” în 1933 se ridicau la 40-60 lei⁴⁶, cam cât câștigul unui lucrător din industria lemnului în acea perioadă⁴⁷.

În paralel cu această euforie a excursiile pe plută, își face loc treptat și turismului nautic de aventură, raftingul. Într-un memoriu din anul 1937 al Regiei Cooperative „Regna” adresat Serviciului Ape Câmpulung, se vorbește despre „înlesnirea turismului, care în prezent e foarte dificil de practicat, din cauza lipsei de apă în timpul zilei, fapt care a obligat în 1936 pe mulți excursioniști străini cari veniseră cu bărci de cauciuc să-și întrerupă itinerariul și cu bărcile distruse și sfâșiate de stânci și din cauza apelor mici, au fost nevoiți să angajeze căruțe pentru a ajunge la Broșteni”⁴⁸. Dificultatea ridicată a traseului și echipamentul de protecție rudimentar făcea ca această variantă de plutire pe Bistrița să fie mai degrabă o ramură sportivă exclusivistă. Fiul scriitorului-marinar Jean Bart, Călin E. Botez, el însuși marinar de carieră, într-o radio-conferință având ca temă turismul nautic ținută la 15 iulie 1942, atribuie cursului Bistriței din aval de Vatra Dornei primul loc pe țară în privința dificultății dar și a frumuseții traseului, subliniind că „pentru cei care nu se încumetă a înfrunta prin propriile lor puteri, și prudența nu e niciodată destul de mare când e vorba de Bistrița, coborârea pe plute mânate de dibaci plutași le îngăduie o navigație mai sigură”⁴⁹.

Ministerul Lucrărilor Publice și al Comunicațiilor își propune în anul 1933 să întocmească o monografie a râurilor din România motiv pentru care solicită Serviciului Ape Bacău informații despre râurile arondate acestui serviciu, printre care se număra și Bistrița. Din documentația întocmită cu acest prilej rezultă că pentru

⁴⁴ *Auf der Goldenen Bistritz. Von Dorna nach Răpciuni (I)*, în „Czernowitzer Morgenblatt”, 20. Jahrgang, Nr. 5655, Czernowitz, 11 Juli 1937, p. 10; *Auf der Goldenen Bistritz. Von Dorna nach Răpciuni (II)*, în „Czernowitzer Morgenblatt”, 20. Jahrgang, Nr. 5661, Czernowitz, 18 Juli 1937, p. 9.

⁴⁵ *Jakobeni IV. Von Kirlibaba nach!*, în „Czernowitzer Allgemeine Zeitung”, Nr. 5885, Czernowitz, 11 September 1924, pp. 2-3.

⁴⁶ *Siebenbürgischer Karpathenverein, Sektion Bukowina*, în „Czernowitzer Deutsche Tagespost”, 10. Jahrgang Nr. 2811, Czernowitz, 23 Juli 1933, p. 5.

⁴⁷ *Brief aus Dorna-Kandreni*, în „Czernowitzer Detsche Tagespost”, 9. Jahrgang, Nr. 2562, Czernowitz, 21 September 1932, p. 3.

⁴⁸ Serviciul Județean Suceava al Arhivelor Naționale (în continuare SJSAN), Fond Serviciul Ape Câmpulung, dosar 94/1937, f. 4.

⁴⁹ Călin Eugen Botez, *Turismul nautic*, în *Armata și mass-media. Studii și comunicări prezentate la sesiunea științifică dedicată Zilei Arhivelor Militare și aniversării a 93 de ani de la înființarea Centrului de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice*, Brăila, Editura Istros, 2013, p. 232.

sectorul Vatra Dornei – Broșteni (sector des vizat de amatorii de călătorii pe plută), punctele cele mai periculoase pentru trecerea plutele erau: Colbu, Scara, Grindu pușcat, Coifu, Dâmbu Colacului, Toancele și Capra unde „abia Bistriței are un curs sinuos și cu stânci proeminente de care se lovesc plutele în trecere”⁵⁰.

În mod paradoxal, în ciuda amplitudinii fenomenului plutăritului în scop recreațional – exemplele enumerate mai sus reprezentând doar un tablou incomplet al acestei activități – transportul persoanelor pe plută nu era o activitate tocmai legală. Relatând despre un accident în traficul plutele pe râul Ceremuș în dreptul orașului Vijnîța, eveniment soldat cu mai mulți morți și răniți, autorul articolului publicat într-un cotidian bucovinean, nu pierde ocazia să sublinieze că „a fost încălcată și interdicția luării de pasageri pe plută în condițiile în care chiar și acei domni în a căror atribuții intră supervizarea acestei interdicții, fac adesea astfel de călătorii”⁵¹.

Regulamentul de plutire pe anul 1924 valabil pentru râul Bistrița Aurie și toți afluenții săi flotabili de pe cuprinsul Bucovinei, stipula în mod expres interdicția primirii de pasageri pe plută „din cauza primejdiei de viață”. În plus era interzis plutăritul pe timp de noapte iar slobozirea haiturilor era în așa mod reglementată încât viitura să traverseze localitățile doar pe timpul zilei⁵².

Până la construirea barajului de la Zugreni după cel de-al doilea război mondial, din cauza debitului scăzut al Bistriței pe timp de vară, pentru parcurgerea drumului pe apă spre Broșteni era necesar aportul stăvilarelor de plutire din amonte de Gura Negrii. „Să vie măcar oleacă de hait și pornesc la drum” era un îndemn-consolare pe care îl auzeau de la plutașii din acea schelă pasagerii dornici să îi însoțească în aval⁵³. Din păcate, datorită faptului că viitura ajungea în schelă după-amiază, nu rareori plutele trebuiau să străbată cel mai dificil traseu al Bistriței după lăsarea întinericului, un pericol real pentru cei aflați pe plută. Dintr-o scrisoare a lui G. T. Chirileanu adresată lui S. Mehedinți în august 1943, aflăm că autorul scrisorii a fost vizitat în acea vară de soții Leca Morariu. Călătoria acestora cu pluta de la Vatra Dornei a fost una plină de peripeții în condițiile în care i-a apucat noaptea prin Toance, ba chiar, aproape de satul Holda, au dat peste o închisoare de plute, situație din care au reușit însă să scape teferi⁵⁴.

Plutăritul fiind o activitate de factură economică, se impunea deschiderea stăvilarelor de plutire în așa fel încât viitura artificială creată să traverseze doar pe timpul zilei localitățile, pentru siguranța locuitorilor și a plutele trase la mal, dar mai ales pentru a putea beneficia cât mai multe plute de efemera creștere a nivelului apei.

⁵⁰ Serviciul Județean Bacău al Arhivelor Naționale (în continuare SJBAN), Fond Serviciul Regional al Apelor Bacău, dosar 3/1933, f. 74.

⁵¹ *Zum Einstürze des Brücken-Provizorium bei Vijnitz*, în „Czernowitzer Tagblatt”, Nr. 3473, Czernowitz, 18 Juni 1914, p. 6.

⁵² SJSAN, Fond Prefectura Câmpulung Moldovenesc, dosar 42/1924, f. 12.

⁵³ *Auf der Goldenen Bistritz. Von Dorna nach Răpciuni (I)*, în „Czernowitzer Morgenblatt”, 20. Jahrgang, Nr. 5655, Czernowitz, 11 Juli 1937, p. 10.

⁵⁴ G. T. Kirileanu, *op. cit.*, p. 175.

Plutele cu excursioniști aveau de asemenea nevoie de ajutorul celor ce manipulau stăvilarele, ajutor ce nu era de regulă dezinteresat. Acest aspect nu a trecut neobservat autorităților responsabile cu reglementarea și controlul plutăritului. O notă a picheriei hidraulice Vatra Dornei adresată Serviciului Ape Câmpulung avertizează: „Comitetul de plutărit sloboade apele din baraje în timpul nopții pentru diferite excursii prin care se împrăștie plutele pe toate apele și se sparg rămânând lemne libere pe apă”, cerându-se intervenția Serviciului pentru oprirea acestor „afaceri de distracții”⁵⁵.

Agenții ce se ocupau de controlul plutăritului pe Bistrița, numiți și „controlori de plute” erau puțini la număr, obligațiile lor de serviciu limitându-se la controlul plutei care trec pe râul Bistrița în ce privește livretul de plută, documentele de transport și cubajul lemnului, anchetarea prezenței unor pasageri pe plută neintrând în atribuțiile lor⁵⁶.

Nici autoritățile statului nu dovedeau mai multă râvnă în stoparea fenomenului plutăritului recreațional. Mai mult chiar, atunci când aveau ocazia nu-și refuzau o astfel de călătorie. La începutul lunii septembrie a anului 1927, o plută cu pasageri pleacă din Gura Putilei pentru o excursie pe Ceremușul umflat de ploi. Rupându-se legătura plutei și cu plutașul accidentat, pluta ajunge în șuvoi și doar intervenția grănicerilor poloni, care, cu ajutorul unei bărci reușesc să ajungă la plută înainte de dezintegrarea acesteia, împiedică transformarea evenimentului într-o tragedie. După soluționarea formalităților de frontieră, cei salvați în extremis sunt trecuți pe malul românesc. Nu erau niște anonimi, din grup făceau parte prefectul județului Vijnița, inspectorul judiciar din Cernăuți, fiica prefectului de Cernăuți și comandantul local al trupelor de grăniceri⁵⁷.

Nici înstăpânirea regimului comunist în România și noile realități economice nu au diminuat apetitul pentru coborârea cu pluta pe Bistrița. Mai mult chiar, o mai bună amenajare a cursului râului, ridicarea unui baraj pentru plutărit la Zugreni și facilitățile create plutașilor (cantine, dormitoare) dar de care puteau profita și turiștii erau tot atâtea argumente pentru continuarea acestei modalități de petrecere a timpului liber. În publicațiile de turism ce vizau și traseele montane din zonă se făceau trimiteri la locurile de unde se puteau lua plutele sau variantele de combinare a drumețiilor cu plutirea⁵⁸. Între traseele turistice puse la dispoziția turiștilor ce vizitau masivele Rarău și Giumalău exista și opțiunea parcurgerii distanței între Vatra Dornei și Broșteni prin îmbarcarea pe una dintre numeroasele plute ce încă mai coborau pe Bistrița. Ca urmare, a fost inclus pe hărțile turistice ale văii Bistriței și haitul Zugreni ca loc unde se puteau urca pe plute doritorii de senzații tari (vezi și Anexa nr. 2)⁵⁹.

⁵⁵ SJSAN, Fond Serviciul Ape Câmpulung, dosar 115/1938, f. 135.

⁵⁶ SJBAN, Fond Serviciul Regional al Apelor Bacău, dosar 3/1925, f. 8.

⁵⁷ *Eine gefährliche Floßpartie*, în „Czernowitzer Detsche Tagespost”, 4. Jahrgang, Nr. 1066, Czernowitz, 2 September 1927, p. 3.

⁵⁸ *Rarău și Giumalău*. Oficiul Național de Turism Carpați, București, Colecția «Munții Noștri», 1964, pp. 6-14.

⁵⁹ *Ibidem*, pp. 13-14.

Plutăritul avea însă zilele numărate și odată cu sistarea plutirii lemnului avea să înceteze și plutăritul de agrement. Din anul 1960 s-a sistat plutăritul în aval de Vatra Dornei iar finalizarea căii rutiere între Vatra Dornei și Broșteni prin cheile Bistriței plus ridicarea barajului de la Bicaz, au dat lovitura finală și plutăritului de pe afluenți⁶⁰. Plutirea lemnului a mai continuat un deceniu pe Bistrița Aurie, puhoiul din mai 1970 spulberând majoritatea instalațiilor de plutire din zonă, la doi ani de la încetarea efectivă a acestei activități⁶¹.

Plutăritul de agrement pe Bistrița a renăscut în prezent prin aportul plutașilor „veterani” ce au activat odinioară în structurile de plutărit din zonă, promotorii unor evenimente precum „Săptămâna plutăritului” desfășurată anual la Ciocănești⁶². Viitorul va decide dacă și generațiile tinere vor îmbrățișa această idee, făcând din plutărit emblema văii Bistriței Aurii.

Bibliografie selectivă

- SJSAN, Fond Prefectura Câmpulung Moldovenesc, dosar 42/1924.
SJSAN, Fond Serviciul Ape Câmpulung, dosar 94/1937; 115/1938.
SJBAN, Fond Serviciul Regional al Apelor Bacău, dosar 3/1925; dosar 3/1933.
Cronici turcești privind Țările Române. Extrase. Volumul III (sfârșitul sec. XVI-începutul sec. XIX), volum întocmit de Mustafa A. Mehmet, București, Editura Academiei, 1980, p. 292.
Călători străini despre Țările Române, Vol. X, Partea a II-a, volum îngrijit de Maria Holban, Maria M. Alexandrescu-Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu (redactor responsabil), București, Editura Academiei, 2001, p. 136.
Julius Dutkiewicz, *Broșteni (album de fotografie)*, 1883, Biblioteca Națională a României, Colecții speciale, F-45253-6 și F-45253-8.
Al. Tzigara-Samurcaș, *Memorii*, I (1872-1910), București, Editura „Grai și Suflet – Cultură Națională”, 1991.
„Ion Neculce”. Buletinul Muzeului Municipal Iași, Anul I, Fascicola II, iulie 1922.
„Neamul Românesc”, Anul IV, Nr. 82, 1909.
„România Liberă”, Anul X, Nr. 2704, 11, 12 (23, 24) august 1886.
„Monitorul Oficial” nr. 182 din 19 noiembrie 1922.
Auf der Goldenen Bistritz. Von Dorna nach Răpciuni (I), în „Czernowitzer Morgenblatt”, 20. Jahrgang, Nr. 5655, Czernowitz, 11 Juli 1937.
Auf der Goldenen Bistritz. Von Dorna nach Răpciuni (II), în „Czernowitzer Morgenblatt”, 20. Jahrgang, Nr. 5661, Czernowitz, 18 Juli 1937.
Bad Dornawatra, în „Czernowitzer Morgenblatt”, 9. Jahrgang Nr. 2379, Czernowitz, 4 Juli 1926.

⁶⁰ Constantin Cojocaru-Țuiac, *Plutăritul pe Bistrița. Incursiune în istorie*, Ediția a doua, revăzută și adăugită, Iași, Editura Universitas XXI, 2016, p. 212.

⁶¹ Paul Brașcanu, *Năluți pe ape Plutașii*, Iași, Editura Ștef, 2014, pp. 204-207.

⁶² <https://newsmoldova.ro/suceava/editia-ciocanesti-2021-bogata-in-evenimente-plutaritul-festivalul-pastravului-hramul-si-spectacolele-au-atras-si-incantat-zeci-de-mii-de-persoane/>, accesată în data de 15 decembrie 2021.

Botez, Călin Eugen, *Turismul nautic*, în *Armata și mass-media. Studii și comunicări prezentate la sesiunea științifică dedicată Zilei Arhivelor Militare și aniversării a 93 de ani de la înființarea Centrului de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice*, Brăila, Editura Istros, 2013.

Brașcanu, Paul, *Năluci pe ape Plutașii*, Iași, Editura Ștef, 2014.

Brief aus Dorna-Kandreni, în „Czernowitzer Detsche Tagespost”, 9. Jahrgang, Nr. 2562, Czernowitz, 21 September 1932.

„Bukowinaer Nachrichten” I. Jahrgang, Nr. 22, Czernowitz, 19 Juli 1888.

„Bukowinaer Post” X. Jahrgang, Nr. 1481, Czernowitz, 23 Juli 1903.

„Bukowinaer Rundschau”, VI. Jahrgang, Nr. 385, Czernowitz, 5 Juli 1887.

„Bukowinaer Rundschau”, VI. Jahrgang, Nr. 402, Czernowitz, 14 August 1887.

Calmuschi, Constantin, *Programul excursiunei organizată de S.T.R. Excursiunea „Ștefan cel Mare”*, în S. T. R. Anuarul. Publicație Anuală a Societății Turiștilor din România, București, Depozit la Sediul S.T.R., 1904.

Canonische Hauptinvitation, în „Bukowinaer Post” VII. Jahrgang, Nr. 1008, Czernowitz, 19 Juni 1900.

Călătoria M. S. Reginei Maria în județele Neamț și Suceava, în „Avântul”, Anul XI, Nr. 180, Piatra-Neamț, 23 iulie 1939.

Cojocaru-Țuiac, Constantin, *Plutăritul pe Bistrița. Incursiune în istorie*, Ediția a doua, revăzută și adăugită, Iași, Editura Universitas XXI, 2016, p. 212.

Der Arztbesuch aus Rumänien in Bad Dorna, în „Czernowitzer Tagblatt”, XII. Jahrgang Nr. 3488, Czernowitz, 7 Juli 1914.

Der Pfingsausflug des Landespräsidenten, în „Czernowitzer Tagblatt”, I. Jahrgang, Nr. 105, Czernowitz, 5 Juni 1903.

Der Touristenclub auf dem Rareu, în „Bukowinaer Nachrichten” IV. Jahrgang, Nr. 838, Czernowitz, 2 Juli 1891.

Die japanische Gäste in der Bukowina, în „Czernowitzer Allgemeine Zeitung”, Nr. 796, Czernowitz, 4 September 1906.

Die Kolbupartie, în „Czernowitzer Tagblatt”, X. Tagblatt, Nr. 2846, Czernowitz, 25 August 1912.

Die 25-jährige Bestandfeier des österreichischen. Touristenklubs Sektion „Bukowina”, în „Czernowitzer Tagblatt”, Nr. 3170, Czernowitz, 31 August 1913.

Dragomirescu, Ion, *Pe valea Bistriței*, vol. II-1904.

Eine gefährliche Floßpartie, în „Czernowitzer Detsche Tagespost”, 4. Jahrgang, Nr. 1066, Czernowitz, 2 September 1927.

Ein rumänischer Prinz in Dornawatra, în „Bukowinaer Post”, 16. Jahrgang, Nr. 2414, Czernowitz, 29 Juli 1909.

Floßpartie nach Rumänien, în „Czernowitzer Allgemeine Zeitung”, Nr. 2228, Czernowitz, 23 Juni 1911.

Ghițescu, N. M., *Industria lemnului în Bucovina*, în „Arhiva pentru știința și reforma socială”, An 1, Nr. 4, ianuarie 1920.

Jakobeni IV. Von Kirlibaba nach!, în „Czernowitzer Allgemeine Zeitung”, Nr. 5885, Czernowitz, 11 September 1924.

Japaner in der Bukowina, în „Bukowinaer Post” 13. Jahrgang, Nr. 1964, Czernowitz, 4 September 1906.

Kirileanu, Gh. T., *Bistrița și Broștenii-Suceava*, vol. III-1905.

Kirileanu, Gh. T., *O descriere de călătorie în versuri, din 1833*, în „Anuarul Societății Turiștilor din România”, vol. V, 1907 și 1908, București, 1908.

Landwirtschaftskongreß und Bukowina, în „Czernowitzer Morgenblatt”, 12. Jahrgang Nr. 3243, Czernowitz, 13 Juni 1929.

Leu, Paul, *Ctitorul etnografiei române: Simion Florea Marian*, vol. I, Ediția a doua revăzută și adăugită, Suceava, Editura Euroland, 1999.

Nicu M., A. Popp, *Excursie prin nordul Moldovei*, în „Buletinul Societății Regale de Geografie”, Tomul XLVII, 1928, București, Editura „Cartea Medicală” S. A., 1929.

O excursiune în Bucovina, Buzău, Imprimeria Al. Georgescu S-sor Dimitrie Bălănescu, 1912.

Oțetea, Andrei, *Pătrunderea comerțului românesc în circuitul internațional (în perioada de trecere de la feudalism la capitalism)*, București, Editura Academiei, 1977.

P. F., *Al 3-lea turneu cultural al Cercului Studenților din „Țara Bârsei”*, în „Gazeta Transilvaniei”, Anul al LXXVIII-lea, Nr. 98, Brașov, 3 septembrie 1925.

Popescu-Băjenaru, I., *Cu pluta pe Bistrița*, vol. X-1912.

Rarău și Giupalău. Oficiul Național de Turism Carpați, București, Colecția «Munții Noștri», 1964, pp. 6-14.

S. C., *Coborârea Bistriței pe plute*, în S. T. R. Anuarul. Publicație Anuală a Societății Turiștilor din România, București, Depozit la Sediul S.T.R., 1904.

S.G., *Coborârea Bistriței pe plute*, în „Publicație Anuală a Societății Turiștilor din România” (Anuarul Societății Turiștilor din România), vol. I-1903, București, Editura Societății Turiștilor din România, 1904.

Sehnsucht nach Dorna-Kandreni, în „Czernowitzer Deutsche Tagespost”, 9. Jahrgang Nr. 2476, Czernowitz, 5 Juni 1932.

Siebenbürgischer Karpathenverein, Sektion Bukowina, în „Czernowitzer Deutsche Tagespost”, 10. Jahrgang Nr. 2811, Czernowitz, 23 Juli 1933, p. 5.

Stahl, Henri H., *Amintiri și gânduri din vechea școală a „monografiilor sociologice”*, București, Editura Minerva, 1981.

Studentenexkursion in die Karpathen, în „Czernowitzer Allgemeine Zeitung”, Nr. 2548, Czernowitz, 23 Juli 1912.

Țone, Florentina, *Fundul Moldovei, la 10 ani de la Marea Unire*, în „Historia Special”, Anul III, Nr. 6, martie 2014.

Ungureanu, Gh., *Din trecutul județului Neamț*, în „Anuarul Liceului «Petru Rareș»”, Anul 1935-1936, Piatra-Neamț, Tipografia „Lumina”, 1937.

Vasilie, Alexandru, *Amintiri despre Aristide Popovici*, în „Avântul”, Anul XI, Nr. 200, Piatra-Neamț, 24 decembrie 1939.

Verein der deutschen Lehrerschaft für die Bezirke Gura Humora und Suczawa, în „Bukowinaer Nachrichten” XXVI. Jahrgang, Nr. 7029, Czernowitz, 29 Juni 1913.

Zum Einstürze des Brücken-Provizorium bei Vijnitz, în „Czernowitzer Tagblatt”, Nr. 3473, Czernowitz, 18 Juni 1914.

25-jährige Bestandfeier der Sektion „Bukowina” des österr. Touristenklubs, în „Bukowinaer Nachrichten” XXVI. Jahrgang, Nr. 7044, Czernowitz, 3 August 1913.

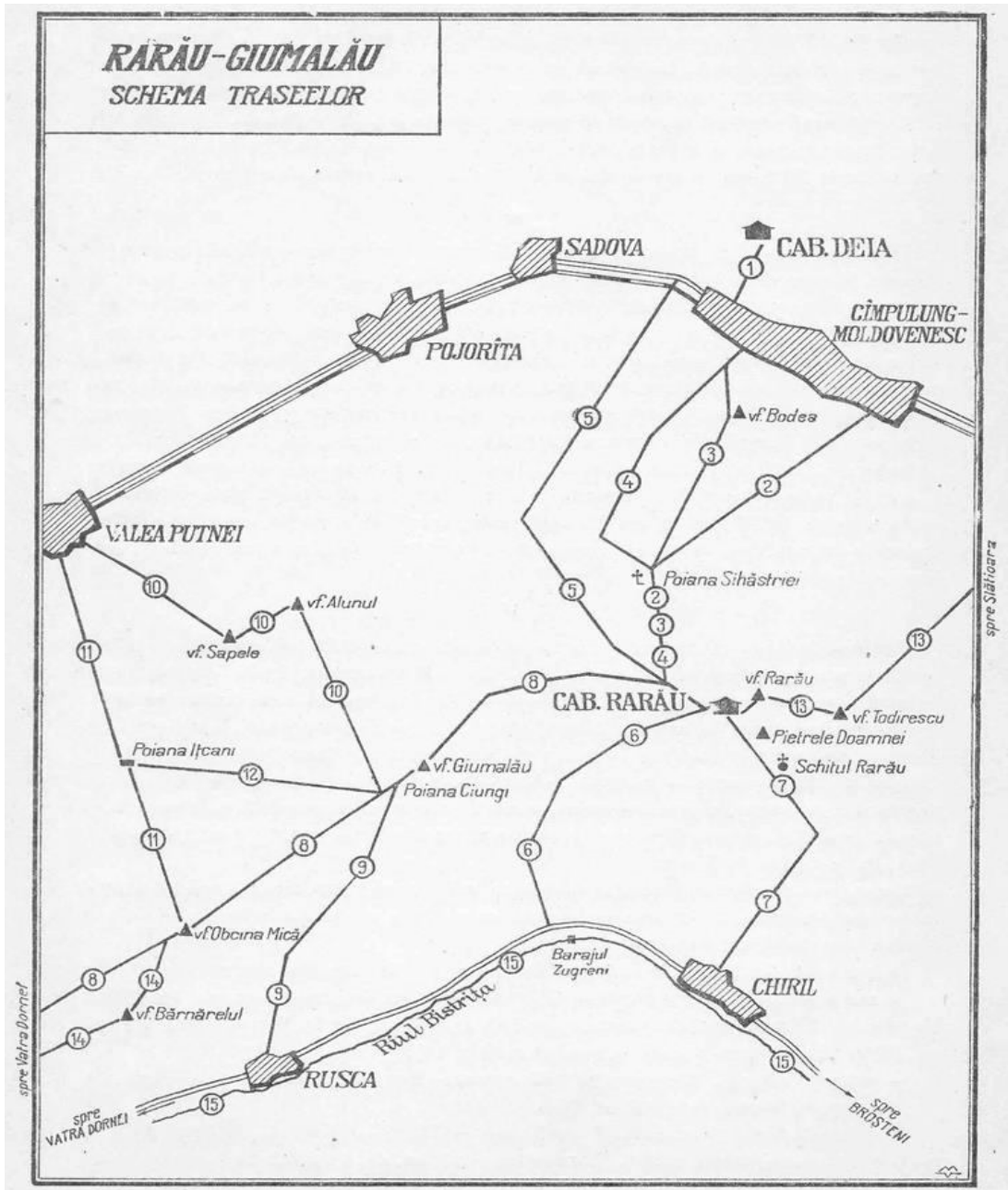
<https://newsmoldova.ro/suceava/editia-ciocanesti-2021-bogata-in-evenimente-plutaritul-festivalul-pastravului-hramul-si-spectacolele-au-atras-si-incantat-zeci-de-mii-de-persoane/>, accesată în data de 15 decembrie 2021.

Anexe

Anexa nr.1: Itinerariul excursiei „Ștefan cel Mare” cuprinzând și coborârea cu plutele pe Bistrița de la Vatra Dornei la Piatra-Neamț

(sursa: Constantin Calmuschi, *Programul excursiunii organizată de S.T.R. Escursiunea „Ștefan cel Mare”*, în S. T. R. Anuarul Publicație Anuală a Societății Turiştilor din România, București, Depozit la Sediul S.T.R., 1904, p. 67)

Anexa nr.2: Traseul Turistic nr.15 din oferta turistică pentru munții Rarău și Giumalău;
 putea fi parcurs pe plută traversând și barajul Zugreni
 (sursa: *Rarău și Giumalău*. Oficiul Național de Turism Carpați, București, Colecția «Munții Noștri», 1964, p. 6.)